

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl jako soud odvolací v senátě složeném z předsedy JUDr. Aleše Zezuly a soudců JUDr. Zuzany Völflové a JUDr. Pavla Toufara v právní věci žalobce **XXXXX X X X X X**, narozeného XXXXX, bytem v XXXXX, XXXXX, zastoupeného JUDr. Petrem Veselým, advokátem se sídlem v Kadani, Nerudova 348, proti žalovanému městu **T ř e b o ň**, se sídlem v Třeboni, Palackého nám. 46, identifikační číslo osoby 00247618, zastoupenému Mgr. Ondřejem Janouškem, advokátem se sídlem v Českých Budějovicích, U Tří lvů 296/8, o ochranu před diskriminací, o odvolání žalobce a žalovaného proti rozsudku Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 24. ledna 2017, č.j. 6 C 216/2015-221, a o odvolání žalovaného proti usnesení Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 24. ledna 2017, č.j. 6 C 216/2015-241, **t a k t o** :

- I.** Rozsudek soudu prvního stupně se vyjma odvoláními nedotčeného výroku IV., o dílčím zamítnutí žaloby ohledně finanční satisfakce ve výši 50.000 Kč, **p o t v r z u j e**.
- II.** Usnesení soudu prvního stupně se ve výroku o přechodu povinnosti zaplatit soudní poplatek **p o t v r z u j e**.
- III.** Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

V označené věci Okresní soud v Jindřichově Hradci (dále „soud prvního stupně“) napadeným rozsudkem (viz shora) uložil žalovanému povinnost zveřejnit v inzerci Jindřichohradeckého deníku omluvu znějící „Město Třeboň se XXXXX XXXXX omlouvá za diskriminaci způsobenou mu tím, že mu neoprávněně upřelo uzavření nájemní smlouvy, ač měl být vítězem výběrového řízení. Mgr. Terezie Jenisová, starostka města Třeboň.“, a to v pátečním vydání o rozměru 90 mm šířky a 25 mm výšky, jakož povinnost zveřejnit uvedenou omluvu na úřední desce úřadu a webových stránkách žalovaného, vše do patnácti dnů od právní moci rozsudku (výrok II.), a žalovaného zavázal k tomu, aby žalobci zaplatil přiměřené zadostiučinění ve výši 50.000 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok III.). Domáhal-li se žalobce uložení povinnosti žalovanému zaplatit žalobci na přiměřeném zadostiučinění další částku 50.000 Kč a povinnosti žalovaného uzavřít s žalobcem nájemní smlouvu na byt o velikosti nejméně 1+1 a nejvíce 2+1 a výměře nejméně 40 m² a nejvíce 60 m² ve vlastnictví žalovaného v lokalitě Třeboň – město, soud prvního stupně v tomto rozsahu žalobu zamítl (výroky III. a I.) a rozhodl o nákladech řízení tak, že žádný z účastníků právo na jejich náhradu nemá (výrok V.). Samostatně vydaným usnesením ze dne 24.1.2017, č.j. 6 C 216/2015-241, uložil žalovanému povinnost zaplatit České republice na účet soudu prvního stupně soudní poplatek ve výši 4.500 Kč do tří dnů od právní moci rozhodnutí.

Soud prvního stupně z provedeného dokazování skutkově uzavřel, že žalobce je osobou nevidomou s poruchou imunity a častými infekcemi dýchacích cest, který žije s rodiči v jejich rodinném domě čp. XXXXX v XXXXX, avšak uvedené bydlení je z důvodu větší vlhkosti domu a vyšších nároků na obslužnost pro žalobce nevhodný. Žalobce proto reagoval na nabídku žalovaného města, které v době od 22.7.2013 do 20.8.2013 zveřejnilo záměr pronájmu bytu č. 2 velikosti 1+1 v domě čp. XXXXX v ulici XXXXX v XXXXX. Nabídka byla učiněna tzv. obálkovou metodou a hlavním kritériem pro výběr zájemce byla výše nájemného za jeden metr čtvereční plochy bytu o celkové výměře 45,23m²; nabídka naopak nebyla limitována technickými či jinými hledisky pro osoby se sníženou možností pohybu či orientace. Přestože žalobce nabídl oproti další zájemkyni XXXXX XXXXX vyšší nájemné (81 Kč/m²/měsíc), jeho nabídka nebyla rozhodnutím rady žalovaného města ze dne 28.8.2013 přijata a žalovaný akceptoval nabídku druhé zájemkyně, s níž uzavřel dosud trvající nájemní smlouvu. Nepřijetí nabídky žalobce bylo odůvodněno skutečností, že byt nespĺňuje „požadavky dle vyhlášky č. 398/2009 Sb.“ a „je velmi pravděpodobné, že budoucí nájemce by se mohl dožadovat stavebních úprav“. Soud prvního stupně dovedl, že žalovaný teprve po předložení nabídek nechal posoudit vhodnost bytu pro osoby se sníženou možností orientace a nájem bytu s nevidomým žalobcem neuzavřel zjevně z důvodů možných komplikací, tj. s žalobcem zacházel méně příznivě, než by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, přičemž důvodem k takovému zacházení bylo zdravotní postižení žalobce.

Po právní stránce soud prvního stupně vyšel ze zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „antidiskriminační zákon“), a zaměřil se na problematiku diskriminace, která je vyložena především v ustanovení § 2 odst. 2 a 3 antidiskriminačního zákona ve spojení s negativním vymezením diskriminace podle § 7 odst. 1 antidiskriminačního zákona. Antidiskriminační zákon je odrazem směrnice Rady Evropské unie č. 2000/43/ES ze dne 29.6.2000 a hlediskem implementace evropských norem do tuzemského práva nelze vnitrostátní úpravě nic vytknout. Systém ochrany před diskriminací je „vyložitelný“ pro posuzovaný případ, k němuž došlo v roce 2013,

„v duchu“ ustanovení § 13 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31.12.2013 (s přihlédnutím k § 3028 odst. 1 až 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1.1.2014). Soud prvního stupně dále zdůraznil, že ve věci žalobce není rozdílné zacházení objektivně odůvodněno legitimním cílem s přiměřenými a nezbytnými prostředky k jeho dosažení (viz § 7 odst. 1 antidiskriminačního zákona).

Se závěrem o existenci diskriminačního jednání žalovaného vůči žalobci soud prvního stupně posuzoval způsob ochrany žalobce (§ 10 odst. 1 antidiskriminačního zákona) a primárně odmítl právo žalobce domáhat se upuštění od diskriminace, která již pominula a netrvá, neboť žalobce takový způsob ochrany ani nepožaduje. Soud prvního stupně při úvahách o odstranění následků diskriminačního zásahu žalobou uplatněný nárok na uložení povinnosti žalovanému uzavřít s žalobcem nájemní smlouvu k obdobnému bytu nepřijal s ohledem na charakter a specifika konkrétní události, při níž k diskriminaci došlo. Jediným možným způsobem odstranění následků diskriminačního zásahu by mohl být nájem konkrétního bytu, který žalobci diskriminačním jednáním žalovaného odepřen. Tomuto způsobu ochrany brání vznik práv třetí osoby (XXXXX XXXXX), s níž žalovaný 18.9.2013 uzavřel dosud trvající nájemní smlouvu. Se zřetelem k povaze věci soud prvního stupně nemínil žalobce „zvýhodňovat proti jiným případným zájemcům o užívání bytu z žalovaného bytového fondu“. Označil v této souvislosti za nerozhodné, zda žalované město v současné době adekvátními volnými byty disponuje či nikoliv. Pro ochranu žalobce před diskriminací soud prvního stupně zvolil veřejnou omluvu ve znění nároku žalobce, neboť k náležité omluvě ze strany žalovaného dosud nedošlo a forma omluvy prostřednictvím regionálního tisku, zveřejněním na úřední desce žalovaného a na jeho webových stránkách je odpovídající nápravou věci. Ačkoliv od diskriminačního jednání žalovaného uplynula doba zhruba 3,5 roku, záležitost zůstala pro žalobce „značně palčivou“, takže i po takové době „je omluva jedním z přiměřených zadostiučiněním“. Obdobně soud prvního stupně pohlížel na finanční satisfakci v rozsahu 50.000 Kč, nelze-li odstranit následek diskriminačního zásahu nájmem jiného bytu a sama omluva není plně dostačující. Za nejdůležitější aspekt při zvažování výše peněžitého plnění považoval soud prvního stupně negativní dopady diskriminační události na psychický stav žalobce, u něhož jako osoby výrazně limitované v životních činnostech může být „fixace na nepříjemné prožité události (...) daleko větší a výraznější než u zdravého člověka“. Částka 50.000 Kč je dvojnásobkem průměrné mzdy v České republice a jeví se soudu prvního stupně jako přiměřená. Ve zbývajícím rozsahu nároku žalobce na ochranu před diskriminací soud prvního stupně žalobu zamítl (viz výroky I. a IV.) a o náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 142 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“), protože obě strany sporu zaznamenaly „rovnocenný“ úspěch a neúspěch.

Rozsudek soudu prvního stupně napadl odvoláním žalovaný, který za nesprávné označil výroky II., III. a V. (k výrokům I. a IV. je „bez výhrad“). Ohledně důvodů odvolání odkázal na ustanovení § 205 odst. 2 písm. d), e) a g) o.s.ř., v podrobnostech pak namíтал, že soud prvního stupně měl provést i ty žalovaným navržené důkazy, z nichž by byla zřejmá obecně vstřícná politika žalovaného města vůči handicapovaným občanům. Provedeny měly být rovněž důkazy svědeckými výpověďmi XXXXX XXXXX a XXXXX XXXXX k otázce, zda součástí nabídky na pronájem bytu byla i plná moc rodičů žalobce (v kladném případě by výpovědi rodičů žalobce nebyly věrohodné). Žalovaný zásadně popíral, že by jeho jednání mělo být diskriminační. Odvolatel tudíž měl jednoznačný důvod se domnívat, že nabízený mezonetový byt se strmými schody a obytným podkrovím přístupným přes poklop se sníženou výškou stropu v podkroví není vhodný pro osobu se sníženou schopností orientace. Rovněž v otázce způsobu nápravy žalovaný namíтал, že obdobné případy nevyžadují veřejnou

omluvu formou hromadného sdělovacího prostředku. Záměr pronájmu bytu byl uveden na úřední desce žalovaného, avšak tento informační kanál není srovnatelný s periodickým tiskem. Finanční zadostiučinění považuje odvolatel „za kvazisankční nástroj blízký se správně právnímu charakteru“. Uložená částka mu připadá vysoká i proto, že případné konstatované porušení zákona je pro subjekt veřejnoprávního charakteru „v maximální možné míře odrazující již svou podstatou“. Odvolatel připomněl, že se spor účastníků pokoušel vyřešit smírnou cestou a v tomto směru žalobci nabídl k nájmu dvě jiné nemovitosti (byť žalobce není občanem města XXXXX), což žalobce nevyužil. Odvolatel souhlasil s tím, že současné nevyhovující bydlení žalobce je pro spor účastníků nepodstatné. Navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil a žalobu zamítl v celém rozsahu, zároveň žalobci uložil povinnost zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení. Žalovaný se rovněž odvolal do usnesení soudu prvního stupně ze dne 24.1.2017, č.j. 6 C 216/2015-241, neboť povinnost žalovaného zaplatit soudní poplatek vznikla v důsledku dosud nepravomocně vysloveného částečného neúspěchu ve věci samé.

Rozsudek soudu prvního stupně napadl odvoláním rovněž žalobce, namítající chybné právní posouzení věci ve výrocích I. a V. (§ 205 odst. 2 písm. g) o.s.ř.) a domáhající se změny této části rozsudku soudu prvního stupně tak, že soud uloží žalovanému povinnost uzavřít s žalobcem nájemní smlouvu k jinému bytu a povinnost žalovanému zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů. Ve věcech ochrany před diskriminací může být kontraktační povinnost žalobce požadována v případech, kdy je nabízeno větší množství určitých produktů (naopak není možná, pokud by v nabídce byl produkt jediný). Uplatněný nárok souvisí i s jednáním žalovaného, který pro smírné vyřešení záležitosti „zcela cíleně navrhoval pro něj (tj. pro žalobce) nevhodné byty, kdy si byl jist, že žalobce nemůže nabídku přijmout“. Nelze věřit tomu, že žalované město nemá pro žalobce vhodný a volný byt. Naopak, obec podle § 35 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, má povinnost pečovat o uspokojování potřeby bydlení svých občanů. Ačkoli si žalobce je vědom toho, že není občanem města Třeboň, jeho argumentace směřuje „jinam“. Je totiž podstatné, že se žalovaný vůči žalobci dopustil protiprávního jednání a jeho povinností je primárně odstranit následky takového jednání, přičemž účelové „zbavení se“ případných vhodných bytů nemůže požívat právní ochrany.

Odvolací soud (viz shora, viz dále § 10 odst. 1 o.s.ř.) projednal odvolání žalovaného a odvolání žalobce při nařízeném jednání (§ 214 odst. 1 o.s.ř.), byla-li obě odvolání podána včas, přípustně a k tomu legitimovanými účastníky (§ 204 odst. 1, § 202, § 90 a § 201 o.s.ř.). Dospěl k závěru, že odvolání opodstatněná nejsou.

Podle ustanovení § 2 odst. 2 antidiskriminačního zákona je diskriminace je přímá a nepřímá. Za diskriminaci se považuje i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci. Podle odstavce 3 téhož ustanovení se přímou diskriminací rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 antidiskriminačního zákona není diskriminací rozdílné zacházení z důvodu pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru ve věcech uvedených v § 1 odst. 1 písm. f) až j), pokud je toto rozdílné zacházení objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné. Ustanovení § 6 tím není dotčeno.

Podle § 1 odst. 1 písm. j) antidiskriminačního zákona tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a v návaznosti na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu, blíže vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace ve věcech přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování.

Odvolací soud po přezkoumání spisu neshledal žádné podstatné vady řízení, zejména takové, které by měly za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé. Soud prvního stupně provedl dokazování k návrhům účastníků v dostatečném rozsahu a s neprovedenými důkazy se v odůvodnění napadeného rozsudku argumentačně vypořádal. Rovněž odvolací soud považuje za nadbytečné vést dokazování za účelem zjištění, že žalované město nemá žádnou motivaci diskriminovat občany se zdravotním postižením a že naopak hendikepované a staré osoby podporuje. Otázka motivace osoby, která se měla diskriminačního jednání dopustit, není pro definici diskriminace a odpovědnosti za diskriminační jednání podle antidiskriminačního zákona otázkou rozhodnou. Obdobně, neprovedení důkazů ke skutečnosti, zda plná moc pro rodiče žalobce byla součástí nabídky žalobce či nikoliv, je pro řešení rozhodných otázek ve sporu účastníků, tj. zda je jednání žalovaného diskriminací žalobce a jakým způsobem má být žalobci poskytnuta ochrana, bez většího významu, včetně dopadů na věrohodnost hodnocených důkazů. Podstatné je, jak ostatně uvedl soud prvního stupně, kdo byl v nabídce označeným zájemcem; tato skutečnost byla prokázána jinými důkazy a nevznikly tak pochybnosti o tom, že žalovaný věděl, s kým v otázce veřejně nabízeného pronájmu bytu jedná a komu následně kontraktaci upírá.

Nezaznamenal-li odvolací soud žádné další námitky odvolatelů k soudem prvního stupně nalezenému skutkovému stavu, mohl ze skutkových zjištění soudu prvního stupně vycházet a zaměřit se na právní hodnocení věci. Rovněž v tomto ohledu soud prvního stupně výrazněji nepochybil, neboť jeho právní závěry jsou ve vztahu k nalezeným okolnostem případu adekvátní, především v otázce volby způsobu ochrany žalobce před diskriminačním jednáním. Odvolací soud předně sdílí závěry soudu prvního stupně o tom, že se žalovaný vůči žalobci diskriminace dopustil. Žalovaný totiž **veřejně nabízel k nájmu byt** ze svého bytového fondu a žalobce podmínkám této nabídky vyhověl, přesto mu s odkazem na jeho zdravotní postižení byt pronajat nebyl. Jednání žalovaného je proto přímou diskriminací ve smyslu její definice podle § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona. Prokázané jednání žalovaného nelze podřadit negativnímu vymezení diskriminačního jednání ve smyslu § 7 antidiskriminačního zákona, neboť rozdílné zacházení žalovaného s žalobcem není objektivně odůvodněno žádným legitimním cílem, k jehož dosažení by takový prostředek (tj. přímá diskriminace žalobce) byl přiměřený a nezbytný. Považuje-li žalovaný za „legitimní cíl“ dodatečně (po přijetí nabídky žalobce) projevený ohled žalovaného na zdravotní stav žalobce, nejedná se o objektivní hledisko ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 antidiskriminačního zákona, protože sám žalobce o umístění a dispozicích nabízeného bytu věděl, aniž by považoval uvedenou konkrétní nabídku bydlení za jeho potřebám a zdravotním limitům nevhodnou.

Odvolací soud rovněž sdílí právní závěry soudu prvního stupně v otázce způsobu ochrany žalobce, přičemž na podrobné a zároveň výstižné důvody rozsudku soudu prvního stupně lze odkázat. Odstraněním následků diskriminačního zásahu není možné poškozovat práva třetích osob, jak by tomu bylo v případě kontraktační povinnosti k původně nabízenému a již jinému zájemci pronajatému bytu. Uložení kontraktační povinnosti k jinému, zatím neupřesněnému, bytu by znevýhodňoval jiné zájemce o obecní byty v majetku (bytovém fondu) žalovaného, a to především ty, kteří jsou občany města XXXXX a vůči nimž má

žalovaný ze zákona plnit zákonem stanovené povinnosti. Přehlédnout nelze ani obtížnou vykonatelnost žalobcem požadovaného petitu. Protože nabídka bytu byla veřejná, je adekvátní omluvou její zveřejnění alespoň v regionálním tisku a dále na úřední desce žalovaného a na jeho webových stránkách. Se zřetelem k neuložené kontraktační povinnosti se jeví jako rozsahem adekvátní finanční zadostiučinění ve výši stanovené soudem prvního stupně.

Protože soud prvního stupně nepochybil ani v otázce náhrady nákladů řízení a přechodu poplatkové povinnosti, odvolací soud napadený rozsudek (vyjma odvoláními nedotčeného výroku IV., o dílčím zamítnutí žaloby) a usnesení soudu prvního stupně (viz shora) potvrdil podle § 219 o.s.ř.

Shodně jako v řízení před soudem prvního stupně i v odvolacím řízení účastníci paritní úspěch a neúspěch se svými odvoláními, takže žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení nemá (srov. § 142 odst. 2 ve spojení s § 224 odst. 1 o.s.ř.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu je přípustné dovolání, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (srov. § 237 o.s.ř.).

Účastník může podat dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni (§ 240 odst. 1 věta první o.s.ř.).

O dovolání by rozhodoval Nejvyšší soud České republiky se sídlem v Brně.

Pravomocné rozhodnutí soudu lze na návrh oprávněné osoby soudně či exekučně vykonat, nebude-li dobrovolně splněna povinnost výrokem rozhodnutí uložená.

Krajský soud v Českých Budějovicích
dne 22. června 2017

JUDr. Aleš Z e z u l a, v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Lenka Holá

Vypravila:
Lenka Zimmelová